

HE 287/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lain 8 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastuu Tenon kalastussopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä siirtyisi Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta alueen toimivaltaiselle kalatalousalueelle 1 päivän tammikuuta 2019 sijaan kahta vuotta myöhemmin 1 päivänä tammikuuta 2021.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2019.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen ja Norjan väliseen Tenojoen kalastussopimukseen liittyvät lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on saatettu voimaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetulla lailla (176/2017), jäljempänä *voimaansaattamislaki*. Voimaansaattamislaissa säädetään muun muassa siitä, mitkä tahot vastaavat sopimuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä Suomessa. Tämän lisäksi laissa annetaan tarkempia säännöksiä kalastuslupien myynnistä ja saaliiden ilmoittamisesta.

Kalastuslupien myynnistä vastaa voimaansaattamislain 8 §:n 1 momentin mukaan Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus, jäljempänä *Lapin ELY-keskus* aina 1.1.2019 asti, jolloin luvan myynnin on momentin mukaan määrä siirtyä alueella toimivaltaiselle kalatalousalueelle. Kalastuslain (379/2015) mukaan kalatalousalueet ovat julkisoikeudellisia yhdistyksiä, joiden tarkoituksena on kehittää alueensa kalataloutta sekä edistää jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen käytön ja hoidon järjestämiseksi (KalL 23 §). Kalatalousalueet aloittavat toimintansa lain mukaan vuoden 2019 alussa korvaten aiemmat kalastusalueet, joiden toiminta lakkaa vuoden 2018 lopussa. Uusien kalatalousalueiden rajat vahvistettiin kalatalousviranomaisen päätöksillä 13.12.2017. Utsjoen kalatalousalue kattaa koko Tenojoen vesistön. Se muodostettiin liittämällä aiempaan Utsjoen kalastusalueeseen Tenojoen vesistöön kuuluva alue Inarin kalastusalueesta.

Uusien kalatalousalueiden toiminta voi siis käynnistyä aikaisintaan 1 päivästä tammikuuta 2019, jolloin ELY-keskusten kalastuslain 22 §:n nojalla tekemiä päätöksiä kalatalousalueiden rajojen vahvistamiseksi aletaan soveltaa kalastuslain 129 § siirtymäsäännöksen mukaisesti. Kumotun kalastuslain 68 §:ssä tarkoitettujen kalastusalueiden hoitavat kalastuslain 24 §:n 3–5, 8 ja 9 kohdassa tarkoitettuja kalatalousalueille kuuluvia tehtäviä 31 päivään joulukuuta 2018 saakka. Kalastusalueille siirtymäajaksi säädetty toimivalta ei mahdollista kalastuslupien myyntiin liittyvien sitoumuksien tekemistä vuoden 2019 alusta aloittavien kalatalousalueiden puolesta.

Luvanmyynnistä vastaavan tahon tehtävänä on huolehtia Suomessa Tenojoen kalastussäännön 4 § mukaisten lupatyypin myynnistä. Pykälän 1 ja 2 kohtien mukaisten paikkakuntalaisille myytävien lupien osalta luvanmyyjän on tarvittaessa varmistettava, että ostaja täyttää voimaansaattamislain 9 §:n mukaisen vakinaisen asumisen ehdot Tenon vesistön jokilaaksoissa. Matkailukalastukseen varatut luvat myydään verkkokaupassa luvanmyyntiohjelmalla ja lunastetaan oston yhteydessä saatua lupakoodia vastaan paikkakunnalta luvanmyyntipisteistä. Myytävät luvat on jaettu viikoittain Suomen ja Norjan kesken määrätyn lupakiintiön puitteissa. Samoin luvanmyyntiohjelmassa on otettu huomioon Tenon vesistön jokilaaksojen ulkopuolella asuville omistajille varattu lupakiintiö. Heidän lupakiintiöstään käyttämättä jääneet luvat ovat palautuneet myyntiin matkailukalastajille, mikäli lupia ei ole varattu edeltävän viikon perjantaihin mennessä. Muualla asuvien omistajien luvat on pitänyt lunastaa Utsjoen paikallisluvanmyyntipisteestä ja samassa yhteydessä on tarkistettu myös kalastusoikeuden määrä kiinteistöiedoista ja viety veneet rekisteriin.

Luvanmyyntitehtävän hoitamista varten Lapin ELY-keskus on perustanut sähköisen luvanmyyntijärjestelmän. Järjestelmän kautta myydään myös kalastussäännön 5 § 3 momentin mukainen kalastussäännön 2 § 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuille kalastusoikeuden haltijoille varattu kiintiö matkailukalastusluvista. Kiintiön käyttämistä varten järjestelmään on annettava

kiinteistönomistusta koskevat tiedot. Luvanmyyntitehtävä on vaativampi kuin useiden muiden kalastusalueiden myymien lupien kohdalla, koska myytävä lupamäärä on rajoitettu kiinteöllä kysyntää huomattavasti pienemmäksi ja osa myytävistä luvista edellyttää niiden käyttäjiltä joko vakinaista asumista Tenon vesistön jokilaaksoissa tai tietyn suuruista kalastusoikeuden omistusta.

Luvanmyyntitehtävästä vastaava taho jakaa myös voimaansaattamislain 11 § mukaisesti edellisenä vuonna kertyneet lupatulot 8 § 1 momentin 1 kohdan mukaisesti korvauksiin rajajoki-alueen vesialueiden omistajille sekä toimii voimaansaattamislain 15 §:n mukaisesti liikenteen palveluista annetun V osan 4 luvussa tarkoitettuna rekisteröintitehtävissä avustavana palveluntarjoajana, joka hoitaa mainitun lain 211 §:n mukaisia tehtäviä sekä tekee Liikenne- ja viestintäviraston rekisteröintipäätöstä varten arvion rekisteröinti-oikeuden edellytysten täytymisestä.

Luvanmyyntitehtävä on tähän asti toteutettu osin Lapin ELY-keskuksen virkatyönä. Sen lisäksi maa- ja metsätalousministeriö on myöntänyt Lapin ELY-keskukselle määrärahan, jota on käytetty henkilöstön palkkaamiseen luvanmyyntitehtävää ja veneiden rekisteröintitehtävää sekä mm. kalastuksen valvontaan liittyviä tehtäviä varten.

1.2 Nykytilan arviointi

Kalastuslain mukaan kalatalousalueet aloittavat toimintansa vuoden 2019 alusta. Kalatalousalueen toiminnan aloittaminen sekä kalastuslupien myynnin järjestämisen siirtyminen Lapin ELY-keskukselta kalastusalueelle ajoittuvat molemmat siten vuoden 2019 alkuun. Kalastuslaissa säädettyyn kalatalousalueiden järjestäytymiseen tarvittava aika huomioon ottaen nykyisen luvanmyyntiä koskevan aikataulun arvioidaan muodostavan riskin luvanmyynnin onnistumiselle. Kalatalousalueen tulisi aloittaa luvanmyynnin järjestämiseen liittyvät toimet lähes välittömästi, mikä ottaen huomioon muut uuden organisaation käynnistämiseen liittyvät vaiheet, voi osoittautua hyvin vaikeaksi. Luvanmyynnin lisäksi kalatalousalueelle on siirtymässä kalastuksessa käytettävien veneiden rekisteröintiin liittyviä tehtäviä.

Luvanmyyntitehtävän siirtymisestä Utsjoen kalatalousalueen hoidettavaksi on käyty keskusteluja Utsjoen kalastusalueen kanssa, mutta keskusteluissa ei ole löydetty ratkaisua, jolla tehtävien siirto voitaisiin varmistaa tarvittavalla aikataululla sekä kohtuullisilla kustannuksilla.

Luvanmyynnin onnistumista ei voida jättää esimerkiksi sellaisten seikkojen varaan, ehtiikö kalatalousalue järjestäytymään ja tekemään luvanmyynnin menestyksekkääksi hoitamiseksi tarvittavat henkilövalinnat riittävän nopeasti tai tullaanko päätöksistä valittamaan.

Tästä syystä luvanmyynnin sekä veneiden rekisteröintiin liittyvien tehtävien katkottoman hoitamisen varmistamiseksi tehtävistä vastaavan tahon muuttuessa, siirtymäaikaa esitetään pidennettäväksi kahdella vuodella.

2 Ehdotetut muutokset

Voimaansaattamislain 8 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että luvanmyyntitehtävä siirtyy alueen toimivaltaiselle kalatalousalueelle 1 päivän tammikuuta 2019 sijaan kahta vuotta myöhemmin 1 päivänä tammikuuta 2021. Siirtymäaikaa ehdotetaan jatkettavaksi kahdella vuodella sen varmistamiseksi, että kalatalousalue saa toimintansa käyntiin ennen luvanmyynnin siirtymistä sen hoidettavaksi. Siirtymäajan jatkaminen kahdella vuodella edesauttaisi myös osaltaan sitä, että kalatalousalue ehtisi paremmin perehtyä sille siirtyviin tehtäviin ja esimerkiksi tarvittaessa kouluttamaan tehtäviä tulevaisuudessa hoitavia henkilöitä. Kahden vuoden siirtymäaika mahdollistaisi myös yhden vuoden siirtymäaikaa paremmin Lapin ELY-

keskuksen ja kalatalousalueen välisen yhteistyön siirtymävaiheen aikana. Muita muutoksia momenttiin ei esitetä.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä julkistaloudellisia vaikutuksia. Lapin ELY-keskus saa nykykäytännön mukaisesti luvanmyyntiin, veneiden rekisteröintiin sekä kalastuksen valvontaan liittyviin tehtäviin erillisen määrärahan, minkä suuruus vastaa Tenojoen kalastuslupien myynnistä valtioille kertyvää osuutta. Osa määrärahasta olisi tehtävien siirtymisen jälkeen tarkoitus ohjata ELY-keskuksen sijaan alueen toimivaltaiselle kalatalousalueelle. Luvanmyynnin järjestämisen rahoitustarpeen arvioidaan kasvavan jonkun verran, koska nykyisin osa työstä tehdään Lapin ELY-keskuksen virkatyönä.

Luvanmyyntiä koskevan siirtymäajan pidentämisellä pyritään välttämään riski siitä, että lupien myynnin aloittaminen uudessa organisaatiossa ei onnistu voimassa olevassa laissa säädettyssä aikataulussa. Luvanmyynnin epäonnistuminen merkitsisi merkittäviä taloudellisia menetyksiä paikallisille kalastuksen ympärille rakentuville elinkeinoille. Luvanmyynnin sujuvalla toteuttamisella on suuri merkitys etenkin alueen matkailuyrittäjille, joille Tenojoen kalastusmatkailu on merkittävä elinkeino ja joiden taloutta uuden kalastussopimuksen mukanaan tuomat muutokset lupatarjontaan ovat jo nyt rasittaneet.

Paikallisten matkailuyrittäjien elinkeinon toimintaedellytysten turvaamisen lisäksi siirtymäajan pidentämisellä pyrittäisiin turvaamaan paikallisten sekä ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeudenhaltijoiden asemaa ja mahdollisuutta käyttää heille kuuluvaa kalastusoikeutta. Suomen ja Norjan välisen Tenojoen kalastussopimuksen 10 artiklan mukaan rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Sopimuksen mukaan osapuolet vastaavat lupien myynnin järjestämisestä. Luvanmyynnin järjestämisen vaarantuminen voisi näin ollen vaikuttaa rajoittavasti myös paikallisten ja ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeudenhaltijoiden mahdollisuuteen käyttää heille kuuluvaa kalastusoikeutta, mikäli luvanmyyntiä ei onnistuttaisi järjestämään.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Lakimuutoksen tarpeellisuutta kartoitettiin Utsjoella 29–30.10 matkailuyrittäjien, yhteisen vesialueen osakaskuntien, Utsjoen kalastusalueen ja Utsjoen kunnan kanssa käydyissä keskustelutilaisuuksissa. Esitys lähetettiin asian kiireellisyyden vuoksi kahden viikon pituiselle lausunnolle 8.–21.11.2018.

Esityksestä pyydettiin lausuntoa valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, Lapin ELY-keskukselta, Metsähallitukselta, Luonnonvarakeskukselta, Nuorgamin, Outakosken, Utsjoen kirkonkylän sekä Veahčaknjárgan osakaskunnilta, Utsjoen ja Inarin kalastusalueilta, Alatalon, Iivanan ja Pikkujärven osakaskunnilta, Tenonlaakon yrittäjät ry:ltä, Saamelaismatkailu- ja yrittäjät ry:ltä, Saamelaiskäräjiltä, Tenon kiinteistönomistajat ry:ltä, Lapin Vapaa-ajankalastajat ry:ltä, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestöltä, Kalatalouden Keskusliitolta sekä Lapin kalatalouskeskukselta.

Lapin ELY-keskus, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta, Utsjoen kalastusalue ja Kalatalouden Keskusliitto antoivat lausunnon. Kaikki lausunnonantajat pitivät esitettyä siirtymäajan pidentämistä tarpeellisena ja perusteltuna.

Utsjoen kalastusalue katsoi kuitenkin, että yhden vuoden lisäaika riittäisi organisatoriseen muutokseen ja esitti lisäksi, että mikäli kalatalousalue ei vastoin odotuksia pystyisi rekrytoi-

maan riittävästi henkilöstöä tehtävien hoitamiseksi, uuden yhden vuoden määräajan säätämistä voitaisiin harkita. Utsjoen kirkonkylän osakaskunta katsoi, että yhden vuoden siirtymäaika olisi riittävä. Kirkonkylän osakaskunta esitti lisäksi, että mikäli lakimuutoksessa päädyttäisiin kahden vuoden siirtymäaikaan, lakiin tulisi kirjata lause jolla sopimuksen 10 artiklaan liittyvät asiat voidaan siirtää kalatalousalueelle jo ennen vuoden 2021 alkua, kun kalatalousalueella on riittävät resurssit toimintaansa.

Lapin ELY-keskus katsoi lausunnossaan, että suunniteltu kahden vuoden lisäaika mahdollistaa vastuiden hallitun siirtymisen ELY-keskukselta kalatalousalueelle. ELY-keskus tukee tarvittaessa kalatalousaluetta myös siirtymäajan jälkeen kalastuslain 20 § 1 momentin 3 kohdan mukaisesti. ELY-keskus esitti, että lakimuutoksen pitäisi tulla voimaan mahdollisimman nopeasti. Metsähallitus katsoi, että kahden vuoden siirtymäajalla varmistetaan se, että Utsjoen kalatalousalueella on riittävästi aikaa ja resursseja organisoida vaativa Tenon lupien myynnin järjestäminen. Metsähallitus piti tärkeänä ELY-keskuksen tukea luvan myyntitehtävään tarvittaessa myös siirtymäajan jälkeen. Luonnonvarakeskus muistutti, että luvanmyyntijärjestelmä on suoraan kytköksissä sen ylläpitämään Tenon saalisrekisteriin, jonka toimivuus on varmistettava muutoksen yhteydessä. Ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika mahdollistaisi myös tämän asian riittävän huomioimisen. Kalatalouden keskusliitto ei ottanut kantaa siirtymäajan pituuteen, mutta näki tärkeänä, että kalatalousalueelle varmistetaan riittävä rahoitus ja että ELY-keskus riittävän ajoissa tarjoaa kalatalousalueelle koulutusta ja tukea tehtävän hoitamisen varmistamiseksi. Valtiovarainministeriöllä ei ollut huomautettavaa esitykseen.

Lakimuutos oli esillä Saamelaiskäräjien kanssa Tenon kalastussopimuksen toimeenpanoa koskevassa neuvottelussa 7.11.2018. Saamelaiskäräjät ei nähnyt tarpeellisenä järjestää erillistä neuvottelua asiasta. Saamelaiskäräjät ei aio lausua lakimuutoksesta, vaan yhtyy Utsjoelta tulleeseen tietoon lisäajan tarpeesta.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että luvanmyyntiin ehdotettu kahden vuoden siirtymäaika on perusteltu, jotta tehtävien siirto saadaan toteutettua hallitusti. Siirtymäaika ei estä Utsjoen kalatalousalueen roolin vahvistamista luvanmyyntitehtävän hoitamisessa jo ensimmäisen vuoden jälkeen. Lapin ELY-keskus antaa tarvittaessa antaa asiantuntija-apua Utsjoen kalatalousalueelle kalastuslain 20 § 1 momentin 3 kohdan perusteella myös luvanmyyntitehtävän siirtymisen jälkeen.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy eduskunnan käsiteltävinä oleviin maakuntien perustamista koskevaan hallituksen esitykseen (HE 15/2017 vp) ja maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaan hallituksen esitykseen (HE 14/2018 vp). Toteutuessaan maakuntauudistus tarkoittaisi, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkautettaisiin maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan hallituksen esityksen sisältämällä voimaannpanolailla. Tämä tarkoittaisi, että esityksessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle säädetyä toimivaltaa käytäisi ja sille säädetyjä tehtäviä hoitaisi tulevaisuudessa maakunta. Koska maakuntauudistus on yhä eduskunnan käsiteltävänä eikä lakeja ole hyväksytty, ei esitykseen ole kuitenkaan voitu suoraan laittaa maakuntia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sijaan. Maakuntauudistus on tarkoitettu tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021 eli samaan aikaan, kun kalastuslupien myyntiä sekä kalastusveneiden rekisteröintiin liittyviä tehtäviä koskeva toimivalta siirtyisi kalatalousalueelle.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2019. Näin ollen lain 8 §:ssä säädetty luvanmyyntiin sekä 15 §:ssä säädetty veneiden rekisteröintiin liittyvä toimivalta siirtyisi hetkellisesti kalatalousalueelle 1 päivänä tammikuuta 2019, mutta palautuisi ehdotetun lakimuutoksen myötä takaisin Lapin ELY-keskukselle 1 päivänä maaliskuuta 2019 alkaen ja olisi tämän jälkeen voimassa siirtymäajan loppuun asti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Alueella toimivaltainen kalatalousalue vastaa kalastuslupien myynnin järjestämisestä 1 päivästä tammikuuta 2021 lukien.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 8 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Alueella toimivaltainen kalatalousalue vastaa kalastuslupien myynnin järjestämisestä 1 päivästä tammikuuta 2019 luki-

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Alueella toimivaltainen kalatalousalue vastaa kalastuslupien myynnin järjestämisestä 1 päivästä tammikuuta 2021 luki-

_____

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*